

Souhrnná teritoriální informace:

Palestina

Styčný úřad ČR v Ramalláhu 31. 5. 2021 18:19

Stát Palestina byl oficiálně vyhlášen Organizací pro osvobození Palestiny (OOP) v roce 1988. Území nově vzniklého státu bylo v té době plně pod kontrolou Izraele. Na základě mírových dohod z Oslo (1993-1995) Izrael předal správu části území do rukou nově zformované Palestinské národní správy (PNS). Dohody z Oslo předpokládaly, že jednání budou pokračovat s cílem vyřešit zbývající sporné otázky (status Jeruzaléma, který obě strany považují za své hlavní město, existence izraelských osad na území budoucího palestinského státu, izraelská vojenská přítomnost tamtéž, právo Palestinců na návrat), a umožnit tak vznik plně nezávislého Palestinského státu, k tomu však nedošlo. Dohody z Oslo tak zůstávají základem fungování izraelsko-palestinských vztahů až dosud.

Palestinská autonomní území (PAÚ) představují dvě teritoriálně a politicky oddělené entity, Západní břehu Jordánu a Pásmo Gazy. Tato situace je důsledkem rozkolu mezi dvěma hlavními palestinskými frakcemi, Fatahem a Hamásem, po parlamentních volbách v roce 2006. Západní břeh spravuje Palestinská národní správa (PNS), v níž má hlavní slovo Fatah. Většina území Západního břehu zůstává pod přímou správou Izraele. V Pásmu Gazy převzalo kontrolu ozbrojené islamistické hnutí Hamás, v důsledku čehož je toto území od roku 2007 pod izraelskou vojenskou blokádou. Snahy o národní smíření zatím nebyly úspěšné. V čele PNS stojí již od roku 2005 prezident Mahmoud Abbas, který také jmenuje vládu. Ta je dle tzv. Základního zákona (Basic law) z roku 2003, který nahrazuje ústavu, odpovědná parlamentu. Parlament je však dlouhodobě nefunkční a parlamentní a prezidentské volby, které se od roku 2005, respektive 2006 nekonaly, jsou opakovaně odkládány (naposledy v roce 2021). Nové zákony jsou vydávány formou prezidentských výnosů, mnoho oblastí se i dnes řídí směsí britského mandátního, jordánského a izraelského práva.

Palestinská ekonomika dlouhodobě stagnuje, ekonomický růst zaostává za nárůstem populace. Pandemie COVID-19 v kombinaci s dalšími faktory měla na palestinskou ekonomiku velmi negativní dopad, HDP se během roku 2020 propadl o 12 %, a ačkoli se v roce 2021 očekává mírný růst, bude návrat na úroveň roku 2019 zřejmě trvat několik let. Kromě stagnace trápí Palestinu vysoká nezaměstnanost a výrazně záporná obchodní bilance. Zdaleka největším obchodním partnerem Palestiny je Izrael, přes něhož probíhá i většina obchodu se třetími zeměmi. Izrael kontroluje vnější hranice Palestiny, vybírá ve prospěch PNS dovozní cla a poplatky, a veškerý dovoz podléhá schválení izraelských orgánů. PNS usiluje o snížení závislosti na Izraeli, a to jednak rozvojem vlastních kapacit a zvýšením soběstačnosti, a jednak diverzifikací dovozů. Palestina je rovněž významným příjemcem rozvojové pomoci a mnoho velkých projektů tak vzniká za účasti zahraničních donorů.

Celkový obrat obchodu s ČR za rok 2020 jen mírně přesáhl 90 mil. Kč (oproti předchozímu roku se jedná o více než 70% propad), přičemž český export představuje více než 99 % z této částky. Českému exportu do Palestiny dominují osobní automobily. Potenciál pro rozvoj obchodních vztahů přitom existuje nejen v hlavních sektorech, které souvisejí s plány PNS na rozvoj infrastruktury a jednotlivých sektorů ekonomiky, ale i v projektech na pomezí obchodní a rozvojové spolupráce či inovativních řešeních v méně nápadných oblastech.

Základní údaje	
Hlavní město	Ramalláh (sídlo administrativy)
Počet obyvatel	5,2 mil. (2020)
Jazyk	arabština, používaná je angličtina
Náboženství	islám (téměř 99 %), křesťanství (1 %)
Státní zřízení	republika
Hlava státu	Mahmoud Abbas
Hlava vlády	Mohammad Shtayyeh
Název měny	používány jsou izraelské šekely (ILS), jordánské dínáry (JOD), americké dolary (USD)
Cestování	
Časový posun	+1 (zimní i letní čas)
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	Mgr. Petr Starý
Ekonomický úsek	Mgr. Anna Morávková
Konzulární úsek	Mgr. Anna Morávková
CzechTrade	ne
Czechinvest	ne
Ekonomika	
Nominální HDP (mld. USD)	15,5
Hospodářský růst (%)	2,5
Inflace (%)	0,8
Nezaměstnanost (%)	31,4

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

4 Kulturní a obchodní jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchrana, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Oficiální název: Stát Palestina (anglicky: State of Palestine, arabsky: Dawlat Filastín)

Palestinská autonomní území (PAÚ) představují dvě teritoriálně i politicky oddělené entity: relativně otevřené prostředí Západního břehu Jordánu a území Pásmu Gazy, které je od roku 2007 pod izraelskou vojenskou blokadou. Na Západním břehu má Palestinská národní správa (PNS) na základě dohod z Osla administrativní a bezpečnostní pravomoc na tzv. území typu A (cca 18 % rozlohy, zejména městská sídla a větší obce) a administrativně spravuje tzv. území typu B (cca 22 %, zejména menší obce, venkovská sídla). Zbýlých 60 %, tzv. území typu C, se nachází pod plnou administrativní a bezpečnostní kontrolou Izraele, navíc zde žije přes 450 tisíc izraelských civilistů (tzv. osadníků). Správu tohoto území vykonává izraelská armáda prostřednictvím civilní správy okupovaných palestinských území COGAT (Coordination of Government Activities in the Territories). Pásmo Gazy ovládá od roku 2007 islamistické hnutí Hamás, které EU, USA i Izrael považují za teroristickou organizaci, a napjatá situace mezi Izraelem a Hamásem čas od času přeroste v otevřený konflikt (naposledy v květnu 2021). Na celém palestinském území se nachází 27 uprchlických táborů (19 na Západním břehu a 8 v Gaze), které spravuje Úřad OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě (UNRWA).

V čele PNS stojí prezident (současný prezident Mahmoud Abbas tuto funkci vykonává od r. 2005), který jmenuje vládu (současná vláda byla jmenována v roce 2019). Ta je dle zákona odpovědná parlamentu (tzv. Palestinská legislativní rada, PLC), ve skutečnosti je však parlament dlouhodobě nefunkční. Prezidentské a parlamentní volby se měly konat v roce 2021, ale byly odloženy na neurčito. Palestinské politické scéně dominují dvě hnutí – Fatah a Hamás. Během přípravy letošních voleb se naplno projevil rozpad Fatahu do několika proudů, což by v případě konání voleb zvýšilo šance na úspěch Hamásu. Prezident Abbás jako alternativu k odloženým volbám navrhl sestavení nové vlády národní jednoty, k tomu však zatím nedošlo.

Palestinské území se administrativně dělí na tzv. gubernoráty (11 na Západním břehu a 5 v Pásmu Gazy), které mají poměrně rozsáhlé pravomoci na lokální úrovni.

Složení vlády:

- 1 Předseda vlády a ministr vnitra a náboženských záležitostí: Dr. Mohamed Shtayyeh
- 1 Vice-premiér pro politické záležitosti: Ziad Abu Amr
- 1 Ministr zahraničních věcí: Riyad al-Maliki
- 1 Ministr financí a plánování: Shukri Bishara
- 1 Ministr práce: Dr. Nasri Abu Jish
- 1 Ministr národního hospodářství: Khaled Osaily
- 1 Ministr veřejných prací a bytové výstavby: Dr. Mohammad Ziyara
- 1 Ministr místní správy: Majdí al-Saleh
- 1 Ministr spravedlnosti: Dr. Mohammad al-Shalaldehy
- 1 Ministr školství: Prof. Marwan Awartani
- 1 Ministr pro vyšší vzdělání: Dr. Mahmoud Abu Mouis
- 1 Ministryně turismu: Rula Maayah
- 1 Ministr telekomunikací a informací: Ishaq Sidr
- 1 Ministr zemědělství: Riad al-Atari
- 1 Ministr sociálního rozvoje: Dr. Ahmad Majdalani
- 1 Ministr dopravy: Assem Salem
- 1 Ministryně zdravotnictví: Dr. May al-Kaileh
- 1 Ministr pro záležitosti Jeruzaléma: Fadi al-Hidmi
- 1 Ministryně pro záležitosti žen: Dr. Amal Hamad
- 1 Ministr kultury: Atef Abu Saif

1.2 Zahraniční politika země

Palestinská zahraniční politika je předurčena statusem Palestiny a její pozicí vůči Izraeli. Palestinu jako stát uznává 139 ze 193 členských zemí OSN, přičemž mezi nimi nefiguruje členské státy EU (s výjimkou Švédska) ani USA. Cílem zahraniční politiky PNS je jednak dosažení úplného mezinárodního uznání státnosti Palestiny, a jednak vyvíjení mezinárodního tlaku na Izrael. K obojímu využívá především multilaterálních organizací (je členem LAS, OIC, od r. 2013 je pozorovatelem OSN). Politická jednání s Izraelem, která jsou nezbytná pro dořešení sporných bodů, v posledních letech neprobíhají, na palestinské straně jakékoli jednání o budoucím uspořádání podrývá politická nejednotnost. V otázce vnitropalestinského smíření se angažuje např. sousední Egypt nebo Katar, zatím však bezvýsledně.

Významným aktérem v blízkovýchodním konfliktu jsou USA jakožto blízký spojenec Izraele. Během funkčního období předchozí US administrativy se vztahy s Palestinou propadly k bodu mrazu, byly fakticky ukončeny diplomatické styky i rozvojová pomoc ze strany USA, v lednu 2020 pak US administrativa představila plán (tzv. Deal of the Century), který navrhoval řešení většiny sporných bodů ve prospěch Izraele, a který PNS i všechny palestinské frakce odmítly. Anexe části Západního břehu, kterou v návaznosti na tento plán připravoval Izrael, byla nakonec suspendována, vedla nicméně k zvýšení napětí a dočasnému přerušení spolupráce mezi PNS a Izraelem. PNS nyní po změně US administrativy v lednu 2021 doufá ve zlepšení vztahů s USA. USA zatím oznámily obnovení rozvojové pomoci Palestině, vyslovují se pro bilaterální řešení palestinské budoucnosti a zaujaly kritičtější stanovisko k některým izraelským politikám, které jdou proti němu (např. výstavba a rozšiřování osad na Západním břehu). Oznámily rovněž zájem na obnovení vzájemných diplomatických styků, které byly přerušeny za předchozí administrativy. Co se týče EU, jejími prioritami ve vztahu k Palestině jsou vnitropalestinské smíření, uspořádání parlamentních a prezidentských voleb, a obnovení izraelsko-palestinských jednání s cílem umožnit vznik palestinského státu. EU je rovněž významným donorem rozvojové a humanitární pomoci.

V roce 2020 došlo k zásadnímu posunu ve vnímání palestinské otázky ze strany některých arabských států (SAE, Bahrajn, Maroko, Súdán), které normalizovaly vztahy s Izraelem, aniž by nadále trvaly na podmínce dořešení palestinské otázky. Zejména SAE se významně angažují v rozvíjení vztahů s Izraelem a k další podpoře Palestiny se staví zdrženlivě. V této souvislosti se spekulovalo i o dalších zemích, které by mohly být připraveny učinit podobný krok (např. Saúdská Arábie), to se však pro tuto chvíli nezdá pravděpodobné. V regionu se PNS stále více orientuje na Turecko, které jí projevuje otevřenou podporu. V Pásmu Gazy se významně angažuje Katar, a to finančně i politicky.

Eskalace násilí v květnu 2021, která začala v Jeruzalémě a pokračovala jedenáctidenním konfliktem mezi Izraelem a Hamásem, respektive dalšími ozbrojenými skupinami v Pásmu Gazy, vrátila palestinskou otázku do centra mezinárodní pozornosti, je však otázkou, zda se podaří této situaci využít k nějakému zásadnějšímu posunu.

1.3 Obyvatelstvo

Na PAÚ žilo ke konci r. 2020 cca 5,2 mil. Palestinců, z toho na Západním břehu 3,1 mil. a v Gaze 2,1 mil. Registrovaní uprchlíci tvoří cca 46 % z celkového počtu obyvatel, téměř 10 % obyvatel žije v některém z celkem 27 uprchlických táborů. Palestinské občanství má také cca 350 tis. obyvatel východního Jeruzaléma. Zatímco na Západním břehu je hustota zalidnění 545 obyv. na km², pásmo Gazy patří mezi místa s nejvyšší hustotou zalidnění na světě, na jednom kilometru čtverečním zde žije v průměru 5693 obyvatel.

Přirozený přírůstek činí cca 2,4 % ročně. Porodnost a tím i tempo růstu populace je vyšší v Gaze, kde připadá 3,9 dítěte na jednu matku, na Západním břehu je to 3,8. V posledních letech porodnost mírně klesá, v Gaze o něco rychlejším tempem (4,6 dítěte na jednu matku v roce 1999 oproti 3,8 v roce 2019). Palestinská populace je velmi mladá – věkový medián je 20,8 roku. 38 % obyvatel je mladších 15ti let, pouze 3 % obyvatel jsou starší 65 let. V produktivním věku (15 – 65 let) je 59 % obyvatel. Více než 60 % obyvatel má alespoň střední vzdělání (tento podíl je vyšší u žen), negramotnost ve věkové skupině nad 15 let dosahuje 2,6 %, převážně mezi staršími lidmi, přičemž u žen je toto číslo o něco vyšší.

Údaje o národnostním složení nejsou publikovány, dominantní je arabská (arabsky mluvící) populace. Oficiálním náboženstvím je islám, k němuž se hlásí téměř 99 % obyvatel (převážně sunnitě). Uznáváno je také křesťanství (přes 1 %) a víra komunity samaritánů v Nábulusu. Svátky obou největších náboženství jsou uznávány jako oficiální (u křesťanů jak západní, tak ortodoxní).

2 Ekonomie

Podkapitoly:

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

2.1 Základní údaje

Palestinská ekonomika dlouhodobě stagnuje, v roce 2020 ji navíc hluboce zasáhla krize způsobená pandemií COVID-19 v kombinaci s dalšími faktory (pozastavení koordinace s Izraelem v důsledku plánované anexe území na Západním břehu, snížení objemu zahraniční pomoci). HDP Palestiny dosáhl v roce 2020 cca 15 mld. USD, což znamená cca 12% propad oproti předchozímu roku. V roce 2021 se očekává pouze mírný růst (2,5 %, optimističtější odhady hovoří o 3,5-6 %), a podobná prognóza se týká i dalších let. Státní dluh dosahuje 24,2 % HDP, což je sice ve srovnání s dalšími státy relativně nízké číslo, v důsledku krize v roce 2020 však došlo ke skokovému nárůstu - v roce 2019 to bylo jen cca 16 %. Rozpočet na rok 2021 navíc počítá s dalším výrazným zadlužováním. Míra inflace v roce 2020 činila -0,7 %, v roce 2021 se očekává 1 %. Nezaměstnanost je v Palestině dlouhodobě vysoká, v posledním čtvrtletí 2020 dosahovala dle údajů Světové banky 25,9 %, přičemž na Západním břehu dosahovala 15 %, zatímco v Gaze 43 %, a zasahuje více ženy a mladé lidi (velká část žen se navíc nachází mimo statistiky nezaměstnanosti). Nezaměstnanost prohloubila v roce 2020 také pandemie, od největšího propadu ve 2. čtvrtletí se ale situace pomalu vrací k normálu, neboť při dalších vlnách pandemie se už neopakoval podobně rozsáhlý lockdown jako při první vlně. V některých sektorech (stavebnictví, zemědělství) se předpokládá v letošním roce návrat minimálně na úroveň roku 2019, pomalejší růst se očekává u průmyslu, turistický sektor spoléhá na návštěvníky ze zahraničí, a ke zlepšení tedy dojde až s otevřením izraelských hranic. Hospodářskému oživení napomohlo také obnovení možnosti práce v Izraeli, kde je zaměstnáno více než 100 tisíc Palestinců.

Největší podíl na HDP mají služby, které v roce 2019 tvořily 79,7 %, dále průmysl 13 % a zemědělství 7,3 %. Obchodní bilance je deficitní, zdaleka největším obchodním partnerem je Izrael, odkud pochází více než 50 % zboží dováženého do Palestiny a kam směřuje okolo 85 % palestinského vývozu, přičemž v obou směrech se z podstatné části jedná o reexport. Významný podíl v palestinské ekonomice má turismus (zejména v guvernorate Betlém). Hlavními exportními artikly jsou zemědělské a potravinářské produkty (zejména olivový olej a datle), stavební materiál (obkladový kámen, mramor, šterk), plasty a výrobky z nich, ocel a ocelářské výrobky. Palestina není prakticky v žádném odvětví soběstačná, a dováží se tak všechny druhy komodit. V žebříčku nejvýznamnějších dovozů figuruje elektrická energie, nafta a benzín, stavební materiál, léky, potraviny a krmivo pro zvířata, cigarety a mobilní telefony. Ve snaze snížit závislost na Izraeli Palestina usiluje jednak o dovoz z dalších zemí, jednak o rozvoj vlastních kapacit, především v oblasti výroby elektrické energie, průmyslové výroby atd. Projekty ale postupují pomalu a mají oproti původním plánům často značné zpoždění.

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022
Růst HDP (%)	1,2	1,4	-12,0	2,5	3,0
HDP/obyv. (USD/PPP)	3 326	3 420	3 059	3 075	3 050
Inflace (%)	-0,2	1,6	-0,7	0,8	1,8
Nezaměstnanost (%)	30,2	28,0	35,5	31,4	30,0
Export zboží (mld. USD)	1,9	1,9	1,9	2,2	2,4
Import zboží (mld. USD)	7,2	7,3	6,3	6,6	7,0
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	-5,4	-5,5	-4,4	-4,5	-4,5
Průmyslová produkce (% změna)	-4,0	3,9	-12,0	N/A	-
Populace (mil.)	4,9	5,0	5,1	5,2	5,4
Konkurenceschopnost	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A

Zdroj: EIU, OECD, WEF

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

V roce 2020 zasáhlo palestinskou ekonomiku kromě pandemie COVID-19 také sedmiměsíční přerušení příjmu fiskálních plateb z Izraele (v období květen až listopad) a pokles zahraniční pomoci o 20 % oproti r. 2019. Obojí přitom tvoří zásadní součást příjmové stránky palestinského rozpočtu – Izraelem vybíraná cla a poplatky tvoří téměř dvě třetiny rozpočtových příjmů, zahraniční pomoc cca 12 %. Po propadu ve 2. čtvrtletí 2020 dochází k postupnému oživení ekonomiky, které napomáhá k obnovení fiskální rovnováhy. V roce 2021 se očekává mírný růst o 2,5 %, podobná očekávání platí i pro výhled do dalších let, na úroveň roku 2019 se HDP dostane zřejmě nejdříve v roce 2024.

Dovoz dlouhodobě převyšuje vývoz tři- až čtyřnásobně a deficit platební bilance dosahuje více než 30 % HDP. Devizové rezervy podle Palestinské monetární správy (Palestine Monetary Authority, PMA), který vykonává některé funkce centrální banky, rostou již od roku 2016 a vzrostly i v roce 2020. V současné době disponuje PMA devizovými rezervami ve výši cca 700 mil. USD (4,7 % HDP). Rozpočet PNS je dlouhodobě deficitní, přesto státní dluh v poměru k HDP není v mezinárodním srovnání vysoký. V důsledku krize v roce 2020 však došlo ke skokovému navýšení dluhu z 16,3 na 24,2 % HDP. Rozpočet na rok 2021 dále počítá se schodkem více než 1 mld. USD (tj. téměř 7 % HDP). Je pravděpodobné, že další navyšování dluhu bude složitější než dosud, neboť zdaleka největším věřitelem veřejného sektoru jsou domácí banky, a jejich možnosti poskytovat vládě další financování jsou limitované - pokud by vláda přestala být schopna splácet dluhy, ohrozí tím i bankovní sektor. Hrubý zahraniční dluh veřejného sektoru dosáhl na konci roku 2020 1,325 mld. USD z celkových 3,65 mld. USD. Bilance běžného účtu podle údajů Světové banky dosáhla za rok 2020 deficitu 979 mil. USD. Tento deficit je způsoben především negativní bilancí zahraničního obchodu se zbožím (z 85 %) a službami. Na jeho zmírnění se podílí z téměř 60 % výdělků palestinských pracovníků v zahraničí, zejména v Izraeli, a ze 40 % přebytek bilance běžných převodů, přičemž více než 20 % z nich tvoří finance od donorů.

Veřejné finance	
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-1,3
Veřejný dluh (% HDP)	24,2
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-0,9
Daně	
PO	15 %
FO	5-15 %
DPH	16 %

2.3 Bankovní systém

Palestina nemá vlastní měnu (používány jsou izraelské šekely, jordánské dínary a americké dolary) a nemá tak nástroje na ovlivňování monetární politiky. Vývoj úrokových sazeb odráží dění v Izraeli, a vzhledem k opatřením izraelské centrální banky (Bank of Israel) ke stimulaci ekonomiky (snížení úrokové míry, kvantitativní uvolňování) se dá očekávat jejich pokles i v Palestině. Omezenou roli centrální banky plní Palestinská monetární správa (Palestine Monetary Authority, PMA).

Palestinský bankovní systém je možno klasifikovat jako středně rozvinutý. Dohledem je pověřena PMA, která v koordinaci s Mezinárodním měnovým fondem (MMF) a Světovou bankou, ale i centrální bankou Izraele pracuje na zlepšování regulace. Kapitálové minimum bylo v roce 2010 zvýšeno ze 35 mil. USD na 50 mil. USD, byla přijata opatření proti výkyvům na finančních trzích. Rozvíjí se bankovní inkluzivita i systém poskytování půjček a leasingu. V Gaze PMA žádnou kontrolu nemá, finanční toky do Gazy fakticky kontroluje Izrael. Nebankovní finanční sektor včetně pojišťoven reguluje Palestinský úřad pro kapitálový trh (Palestine Capital Market Authority, PCMA).

Na PAÚ aktuálně působí 13 bank, a to sedm místních (3 z nich islámské) a šest zahraničních (5 jordánských, 1 egyptská). Největšími bankami jsou Bank of Palestine a The National Bank, která je nejrychleji rostoucí bankou na palestinském trhu a v uplynulých letech převzala palestinské operace několika zahraničních bank, které se z Palestiny stáhly. Nejvýznamnější zahraniční bankou je jordánská Arab Bank, která je jednou z největších bank působících na Blízkém východě. Všechny tři poskytují veškeré základní služby moderního bankovníctví, včetně exportních garancí a akreditivů, rozvinuté jsou digitální služby a internetové bankovníctví. Mezi pět největších palestinských bank se řadí i dvě islámské banky - Palestine Islamic Bank a Arab Islamic Bank.

2.4 Daňový systém

Výběr daní, cel a poplatků na PAÚ upravuje tzv. Pařížský protokol z roku 1994, který je součástí Dohod z Oslo. Na PAÚ vybírá daně PNS, zatímco cla a daně z importu ze třetích zemí vybírá Izrael a finanční prostředky následně převede na účty PNS. PNS se potýká s nízkou efektivitou při výběru daní, ale v posledních letech se tento negativní trend daří zvrátit. Z Pásmo Gazy vzhledem k tamní vládě hnutí Hamás PNS žádné příjmy nemá.

Na PAÚ jsou uplatňovány následující daně: daň z příjmů fyzických osob a právnických osob, daň ze zahraničních dividend, DPH, spotřební a dovozní daň, daň z majetku, z nemovitosti, darovací a dědická. Zdaňovací období odpovídá kalendářnímu roku. Daň příjmů fyzických osob je progresivní – příjmy do 75 tis. ILS jsou zdaněny 5 %, příjmy od 75 do 150 tis. ILS 10 % a nad 150 tis. ILS 15 %. Je možné uplatnit daňové

slevy (na poplatníka, při nákupu nemovitosti apod.). Za zaměstnance odvádí daň zaměstnavatel, zaměstnanci s příjmy mimo zaměstnání a samostatně podnikající osoby odevzdávají daňové přiznání, daň se vztahuje pouze na příjmy v Palestině. Právnícké osoby jsou až na výjimky zdaněny 15% daní z čistého zisku. Noví investoři mohou získat daňové pobídky (snížení daní po určitou dobu), které podléhají schválení PIPA (Palestinian Investment Promotion Agency). Standardní výše DPH je 16 %, některé transakce jsou z platby DPH vyňaty. Výše DPH uplatňovaná v Palestině se na základě Pařížského protokolu nesmí lišit o více než 2 % od DPH v Izraeli. Řada importovaných produktů (například motorová vozidla) podléhá dále spotřební dani (purchase tax), která dosahuje u některých kategorií zboží až 95 %.

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

Podkapitoly:

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s EU

EU je 5. největším obchodním partnerem Palestiny za Izraelem, Tureckem, Čínou a Jordánskem. Bilance obchodu s EU je z pohledu Palestiny výrazně záporná. Největšími vývozci jsou Německo a Itálie. Důvodem poklesu exportu v roce 2020 je kromě pandemie také pozastavení příjmu fiskálních plateb z Izraele a s ním spojené omezení výdajů ze strany PNS. Důvodem poklesu importu je kromě pandemie také pozastavení dovozu strojů a dopravních prostředků, zemědělských produktů, surovin a farmaceutických produktů. Velká část zboží z/do EU je reexportována přes Izrael a neobjevuje se tak v palestinských statistikách. Díky existenci kvazi celní unie mezi Izraelem a Palestinou je pro řadu dovozců a vývozců výhodnější realizovat transakce přes izraelské prostředníky.

Obchodní výměna s EU (mil. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z EU (mil. EUR)	235,2	262,5	218,3	N/A	N/A
Import do EU (mil. EUR)	13,8	21,1	25,3	N/A	N/A
Saldo s EU (mil. EUR)	-221,3	-241,4	-193,0	N/A	N/A

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy s ČR

Podobně jako v případě EU vývoz do Palestiny značně převyšuje dovoz. Značná část zboží je rovněž reexportována přes Izrael. Největší část exportu z ČR do Palestiny tvoří dlouhodobě osobní automobily (v roce 2020 to bylo 82 % hodnoty celkového vývozu), přičemž české značky mají na palestinském trhu s novými osobními vozy významný podíl. V roce 2020 se dále uplatnila drobná elektrozařízení a přístroje pro lékařské účely. Dovážejí se sušené ovoce, ořechy a obuv. V roce 2020 došlo v důsledku krize ke značnému propadu českého exportu kvůli celkovému propadu trhu s automobily.

Obchodní výměna s ČR (mil. CZK)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z ČR (mld. CZK)	0,1	0,3	0,1	N/A	N/A
Import do ČR (mld. CZK)	0,0	0,0	0,0	N/A	N/A
Saldo s ČR (mld. CZK)	-0,1	-0,3	-0,1	N/A	N/A

Zdroj: ČSÚ

3.2 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

„Okupovaná palestinská území“ (oPt) jsou účastníkem Euro-středomořského partnerství a od roku 2004 Evropské susedské politiky (ENP).

Rámcem obchodních vztahů mezi EU a Palestinskými autonomními územími (PAÚ) je Prozatímní asociační dohoda (Interim Association Agreement on Trade and Cooperation) z roku 1997. Tato dohoda poskytuje bezcolní přístup (v rámci stanovených kvót) pro palestinské průmyslové produkty na jednotný trh EU a zavádí stejné podmínky pro přístup produktů původem z EU na palestinský trh. V roce 2012 byla uzavřena dohoda, která dále liberalizuje obchod se zemědělskými produkty a rybami. Vláda Palestinské národní správy (PNS) usiluje o zahájení vyjednávání standardní asociační dohody s EU, která by nahradila dohodu prozatímní.

Smlouvy s ČR

ČR nemá s Palestinou uzavřeny žádné bilaterální smlouvy.

3.3 Rozvojová spolupráce

Palestina je čistým příjemcem rozvojové a humanitární pomoci. Finance směřují jak na Západní břeh, tak zejména do Gazy, kde je na nějaké formě pomoci závislý až 80 % obyvatel. V Palestině působí celá řada agencí OSN (např. UNRWA, UNDP, WHO ad.) a další mezinárodní (MMF, Světová banka, ICRC) a nevládní humanitární organizace, které zde implementují vlastní rozvojové programy. Po eskalaci násilí v květnu 2021 probíhá v současné době diskuze o formě a financování rekonstrukce v Pásmu Gazy.

Největším donorem PNS je EU a její členské státy. EU poskytuje finance prostřednictvím Evropského nástroje sousedství (ENI). Priority stanovuje European Joint Strategy in Support of Palestine na roky 2017-2020, v r. 2021 bude schválena nová strategie na roky 2021-2024, a to v souladu s palestinskou strategií rozvoje (National Policy Agenda) na roky 2017-2022. Mezi ně patří reforma státní správy, daňová politika, spravedlnost a lidská práva, veřejné služby, přístup k vodě a elektřině a udržitelný ekonomický rozvoj. Celkem EU přispívá cca 300 mil. EUR ročně, a to formou přímé rozpočtové podpory poskytované prostřednictvím nástroje PEGASE (cca 150 mil. EUR), příspěvku UNRWA, která se stará o palestinské uprchlíky (cca 100 mil. EUR) a vlastních rozvojových programů směřovaných především do Gazy a na území typu C.

Palestina nepatří mezi prioritní země zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS) ČR. Rozvojová spolupráce s ČR probíhala v letech 1996-2019, během této doby zde bylo realizováno na 40 rozvojových projektů v celkové hodnotě 360 mil. Kč. Mezi prioritní sektory, na něž se česká ZRS zaměřovala, patřily obnovitelné zdroje energie, především instalace solárních panelů. V současnosti ČR v Palestině realizuje tzv. malé lokální projekty (v roce 2021 je realizován jeden projekt v sektoru zdravotnictví) a projekty v rámci programu rozvojového partnerství pro soukromý sektor (Program B2B) České rozvojové agentury. ČR rovněž každoročně poskytuje humanitární pomoc směřovanou do Gazy.

3.4 Perspektivní obory (MOP)

► Automobilový průmysl

Výlučným způsobem dopravy je pozemní silniční doprava, primárním způsobem přepravy osob na PAÚ je osobní automobilová doprava, systém veřejné dopravy je postaven na příměstských taxi, minibusích a meziměstských autobusech. Poptávány jsou nové nebo lehce použité vozy ze zemí EU, dále náhradní díly, pneumatiky a další příslušenství pro osobní i užitkové vozy.

► Energetický průmysl

Výroba a distribuce elektrické energie představuje klíčový sektor, ve kterém plánuje PAÚ ve střednědobém horizontu vybudovat vlastní produkční kapacity s cílem snížit závislost na dovozech energie zejména z Izraele (více než polovina spotřeby). V počáteční fázi je projekt výstavby plynové elektrárny s výkonem 450 MW v Dženínu na severu Západního břehu v ceně cca 620 mil. USD. V pásmu Gazy funguje jediná elektrárna s kombinovaným plynovým cyklem, vzhledem k nedostupnosti plynu byla upravena pro spalování nafty. V plánu je výstavba plynovodu z Izraele, který umožní používat plyn jako zdroj elektrické energie, a dále rekonstrukce elektrárny s cílem navýšit její výkon, který je v současné době nedostatečný. Jako významný doplňkový zdroj elektrické energie slouží obnovitelné zdroje (OZE). V současnosti dochází k rychlému rozvoji v oblasti solární (fotovoltaické) energetiky. Palestínští investoři v této souvislosti poptávají využitelné solární technologie a zahraniční know-how. Vládní sektor plánuje rovněž modernizaci a racionalizaci rozvodné sítě, vybudování vedení vysokého napětí a moderních transformačních stanic. Poptávány jsou dále technologie pro přeměnu odpadu (komunální, zemědělský) na energii (koncept waste to energy), včetně například spaloven komunálního odpadu.

- 1 dodávky technologií, know how, zařízení a součástí v oblasti OZE
- 1 dodávky technologie a zařízení pro distribuci elektrické energie
- 1 dodávky technologií a zařízení pro spalovny komunálního odpadu

► Stavební průmysl

Stavebnictví je dlouhodobě dynamicky rostoucím sektorem. Problémem stavebního sektoru je silná závislost na dovozu stavebních materiálů (cementu, oceli, písku), především z Izraele. V počáteční fázi realizace je výstavba první cementárny na PAÚ. Významným exportním

odvětvím je těžba a zpracování kamene a výroba štěrku. Kontinuálně jsou ze strany soukromého sektoru poptávány technologie pro zpracování kamene a rovněž moderní technologie k výrobě stavebních hmot recyklací odpadního materiálu. Vzhledem k populačnímu růstu přetrvává stavební boom (výstavba bytů i komerčních objektů), který vytváří kontinuální poptávku po dalších kategoriích stavebního materiálu (stavební dřevo, ocelové armatury, okna, dveře, zárubně, osvětlení, klimatizační jednotky, sanita aj.).

- 1 dodávky stavebních materiálů, technologií a zařízení
- 1 dodávky technologie pro výrobu a zpracování cementu
- 1 dodávky stavebních strojů a mechanizace, např. věžových jeřábů (i použitých)
- 1 dodávky technologií pro výrobu stavebních hmot recyklací odpadního materiálu

► Strojírenský průmysl

Vzhledem k rozvoji industriálních zón na Západním břehu Jordánu a výstavbě nových průmyslových kapacit roste poptávka po strojním zařízení a technologiích využitelných v dalších průmyslových oborech (nábytkářský průmysl, výroba plastů a čisticích prostředků). Poptávány jsou rovněž použité stroje a průmyslová zařízení, barvy a laky a některé průmyslové suroviny.

► Vodohospodářský a odpadní průmysl

Vzhledem k dlouhodobému nedostatku vody na palestinských územích má Palestinský vodní úřad (Palestinian Water Authority, PWA) rovněž v plánu zvýšit využití povrchových i podzemních vod. Pásmo Gazy je závislé na odsolování mořské vody, ve výstavbě je nyní nová odsolovací stanice sponzorovaná EU. Příležitosti nabízí i segment odpadních vod. V souvislosti s pokračováním plánování jordánsko-izraelsko-palestinského projektu Red Sea-Dead Sea, který má potrubím propojit Rudé moře s Mrtvým mořem, jsou pro různé oblasti Západního břehu plánovány projekty rozvodů vody.

► Zemědělský a potravinářský průmysl

Zpracování zemědělských produktů a výroba potravin představují na PAÚ méně rozvinuté sektory. Výrobní kapacity nejsou schopny pokrýt domácí poptávku a vedle snahy o jejich navýšení je zřetelné úsilí o diverzifikaci importů. Poptávány jsou produkty „evropské“ jakosti za kompetitivní ceny. Dílčím problémem zůstává značná fragmentizace palestinského trhu s potravinami a absence velkých dodavatelských řetězců. Lokální výrobci projevují zájem o moderní i potravinářské technologie a strojní zařízení, včetně plnicí/balicí/obalové techniky a suroviny pro domácí potravinářskou výrobu (mouka, mléko, tuky a oleje). Příležitostně se objevují poptávky po moderních zemědělských technologiích, především pro živočišnou výrobu (chov kuřat, skotu), nebo krmiva.

- 1 dodávky potravin
- 1 dodávky strojů a zařízení pro výrobu a zpracování potravin (balicí a plnicí linky, pekárny apod.)

4 Kulturní a obchodní jednání

Podkapitoly:

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

4.1 Úvod

Palestina je součástí východního Středomoří, které se z kulturního hlediska dá zařadit na pomezí jižní Evropy a Blízkého východu. Prostředí a obchodní zvyklosti mají podobná specifika jako v dalších státech regionu, a částečně se odvíjí od náboženského vyznání - v případě partnerů muslimského vyznání je třeba počítat s výraznějšími odlišnostmi. Palestinci jsou spíše konzervativní, preferují osobní setkání a dlouhodobou spolupráci. Většina obchodníků je zvyklá na mezinárodní prostředí, mnozí nějakou dobu žili či studovali v různých evropských zemích, případně mají zkušenosti s méně formálními obchodními zvyklostmi uplatňovanými v Izraeli. Vzhledem ke komplikovanému právnímu prostředí, které vyžaduje orientaci nejen v palestinském, ale i izraelském prostředí a zákonech, je základem úspěchu nalezení zkušeného místního partnera nebo zástupce.

4.2 Oslovení

Ideální pro oslovení potenciálních obchodních partnerů je osobní setkání, např. v rámci podnikatelského semináře či jiné tematicky zaměřené akce. První kontakt na dálku e-mailem či telefonicky je možný, v tom případě se ale hodí mít osobní doporučení prostřednictvím již etablovaných firem či prostředníků, bez něho se šance na úspěch snižuje. Je možné navázat přímý kontakt s místními obchodními komorami nebo podnikatelskými asociacemi, které mohou být při hledání vhodných partnerů nápomocné (v tomto případě je třeba si uvědomit, že obchodní komory jsou organizovány regionálně - po gubernorátech - a fungují zcela samostatně). V minulém roce se v důsledku pandemie COVID-19 i v Palestině značně rozšířilo využití videokonferencí, které jsou využívány i pro pořádání schůzek či přímo podnikatelských seminářů online.

4.3 Obchodní schůzka

Schůzku lze sjednat napřímo po e-mailu nebo telefonicky, většinou je možné dojednat schůzku i na poslední chvíli. Úvodní schůzka pravděpodobně proběhne v kanceláři partnera, není výjimkou ani pozvání např. na oběd. Palestinci rádi přijímají i poskytují drobné dárky, je však třeba věnovat pozornost tomu, zda je dárek akceptovatelný (zejména co se týče alkoholických nápojů nebo některých potravin u muslimů). Výměna vizitek na začátku schůzky je samozřejmostí. Je vhodné se vyhnout sjednání schůzky na víkend (tj. u muslimů v pátek, u křesťanů v neděli) a o svátcích (které se rovněž liší podle vyznání). Jednání může být komplikovanější také během ramadánu – pokud se mu nelze vyhnout, je vhodné neplánovat ho na brzy ráno nebo naopak později odpoledne. Palestinství partneři zpravidla (ale nikoli vždy) respektují domluvený čas, schůzka se ale může protáhnout. Konzumace alkoholu při obchodních jednání nebývá běžná, u muslimů pak vyloučená. Při jednání v kanceláři je obvyklá nabídka vody a kávy, u obchodních jednání ale bývá zcela běžné kouřit, a to i u pracovních obědů. Během ramadánového půstu musí obchodní partner počítat s tím, že mu většinou nebude nabídnuta ani voda.

Palestinci bývají při jednání srdeční, přátelští a pohostinní. Nadšení nebo sliby projevované během osobního jednání však ještě nemusí znamenat reálné výsledky a o podstatných věcech je lepší se ujistit raději vícekrát nebo je po konci schůzky potvrdit ještě písemně. Váhavý souhlas nebo všudypřítomné „inšalla“ (dá-li Bůh) znamená spíše zdvořilé odmítnutí. Při jednání o ceně je dobré nechat si dostatečný prostor pro ústupky. Stejně tak je třeba počítat se zpožděním termínů, ke kterému dochází s železnou pravidelností při realizaci jakýchkoli projektů.

Palestinci chodí často i na obchodní jednání v méně formálním oblečení (bez kravaty atd.), u cizinců se očekává formální oblečení dle evropských zvyklostí (oblek, košile, kravata není nutná). U žen je doporučeno spíše konzervativní oblečení (vyhýbat se sukním nad kolena,

velkým výstřihům a nezakrytým ramenům), a to zejména v nábožensky konzervativních oblastech (Gaza, Hebron, Nábilus, Dženín). Složení týmu obecně není limitováno, Palestinci si na respektu k ženám spíše zakládají a budou jednat stejně s muži i se ženami. Z náboženských důvodů může protějšek muslimského vyznání odmítnout podat ruku osobě opačného pohlaví, k podávání ruky je tedy vhodné přistupovat zdrženlivě a odmítnutí respektovat. Pozvání domů není zcela běžné, může k němu dojít spíše později v rámci budování dlouhodobých vztahů.

4.4 Komunikace

Oficiálním jazykem je arabština, ve které probíhá oficiální písemná komunikace a fungují v ní média. Palestinci v běžné komunikaci mluví lokálním arabským dialektem. Angličtina je ale rozšířená a běžně používaná, a jednání obvykle až na výjimky probíhají v angličtině a bez nutnosti mít s sebou tlumočníka z arabštiny. Narazit lze i na znalost mnoha dalších jazyků - poměrně rozšířená je znalost hebrejštiny, dále např. francouzština, španělština apod. Je nicméně třeba počítat s tím, že mnoho právních a smluvních dokumentů (zejména oficiálních dokumentů při komunikaci s orgány PNS, např. zadání tendrů, pokud nepočítá s účastí zahraničních firem, smlouvy apod.) je pouze v arabštině, a pro případné právní úkony může být tlumočnick a překladatel třeba.

Komunikace bývá přátelská a neformální, po úvodním seznámení se je běžné oslovování křestním jménem. Ideální je vždy osobní setkání, komunikovat lze ale všemi způsoby – po e-mailu, telefonicky, velmi časté je - po úvodním seznámení se za použití oficiálnější formy komunikace - použití WhatsAppu, v poslední době se díky pandemii COVID-19 značně rozšířily videokonference.

4.5 Doporučení

Při cestě do teritoria je třeba počítat s tím, že se může velmi rychle zkomplikovat bezpečnostní situace, což se následně projeví především na vnitřních přechodech (check-pointech) mezi Izraelem a Palestinou, kde může hrozit značné zdržení nebo mohou být zcela uzavřeny. Čas od času dochází také k demonstracím v palestinských městech a násilným střetům mezi Palestinci a izraelskou armádou či židovskými osadníky v místech, kde se dotýká arabské a židovské osídlení (zvláště komplikovaná je v tomto ohledu situace v Hebronu, kde se židovská osada nachází v těsném sousedství centra arabského města, ke komplikacím může docházet ale také na silnicích, které používají obě strany). Obecně se proto doporučuje sledovat zpravodajství, a je lepší vyhnout se citlivým datům – především muslimským svátkům a dalším datům významným z hlediska palestinsko-izraelských vztahů - např. „Den katastrofy“ (15. 5.), jímž si Palestinci připomínají vznik Izraele, nebo Mezinárodní den solidarity s palestinským lidem (29. 11.).

Co se plánování obchodního jednání týče, je vhodné si předem zjistit, jakého je partner vyznání, neboť od této informace se odvíjí mnoho dalších specifik (ať už se jedná o dobu volna – víkendů i svátků, vztah k alkoholu atd.). Podobně jako v ostatních arabských (a nejen arabských) zemích je třeba respektovat místní zvyklosti a pravidla související s kulturou a náboženstvím.

4.6 Státní svátky

Pracovní týden je oficiálně neděle - čtvrtek, víkend je v pátek a v sobotu. V křesťanských institucích je volným dnem neděle (nebo pátek a neděle). Během měsíc trvajících ramadánového půstu je třeba počítat se zkrácenou pracovní dobou, v nestátním sektoru někde s „polední siestou“, prodejní doba je většinou od ranních hodin do pozdního večera.

PNS uznává svátky státní, které mají pevný termín, a náboženské - islámské a křesťanské (dvojí, západní i ortodoxní). Zejména islámské svátky vycházejí z lunárního kalendáře a jsou tudíž pohyblivé, u některých navíc termín stanovují náboženské autority těsně před jejich začátkem.

Svátky oficiálně uznávané PNS: Nový rok (1. 1.), Mezinárodní den žen (8. 3.), Svátek práce (1. 5.), povstání v roce 2000 (28. 9.), Den nezávislosti (15. 11.)

Islámské svátky: postní měsíc Ramadán, svátek přerušení půstu (íd al-fitr, 3 dny po konci ramadánu), svátek oběti (íd al-adhá nebo také Velký svátek, vícedenní svátek odpovídající termínu pouti do Mekky), islámský nový rok, narození proroka Mohameda.

Křesťanské svátky: Nový rok, Vánoce, Velikonoce (pokaždé v západní i ortodoxní variantě).

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

5.1 Vstup na trh

Před vstupem na trh je třeba vzít v úvahu fakt, že Palestina není jednotité území. Západní břeh a Pásmo Gazy jsou dva zcela oddělené trhy, a samotné území Západního břehu je rozdělené, neboť území pod kontrolou PNS je přerušováno územími pod různým stupněm izraelské správy, a např. doprava mezi jednotlivými gubernoráty může být značně komplikovaná. Rovněž palestinské obchodní komory, které jsou významným kontaktním bodem pro zahraniční firmy, jsou organizovány po jednotlivých gubernorátech a fungují zcela samostatně. Nejběžnějším prodejním kanálem jsou místní zástupci, kteří zajišťují distribuci v místě. S ohledem na komplikovanou situaci, kdy je třeba při dovozu na PAÚ jednat nejen s palestinskými, ale i s izraelskými úřady, preferují zahraniční dodavatelé často takové dodací podmínky, kdy je zboží doručeno na vnější hranice (obvykle izraelský přístav nebo mezinárodní letiště) a odpovědnost za proclení a vstup zboží na PAÚ nese palestinský odběratel.

Dovozní režim na PAÚ je upraven tzv. Pařížským protokolem (Protocol on Economic Relations) z roku 1994, který je součástí dohod z Oslo, a který vytváří kvazi celní unii mezi Izraelem a PAÚ. Izrael kontroluje jak vnější hraniční přechody, tak vnitřní přechody mezi Izraelem a PAÚ, rozhoduje vstupu a výstupu zboží a osob na/z PAÚ a administruje výběr cel a poplatků, které následně převede na účty PNS. Registrace a povolení, které jsou třeba pro dovoz zboží na PAÚ, zřízení pobočky nebo podniku atd., žadatel vyřizuje v palestinskými úřady, které ale žádost vždy postupují ke schválení izraelské civilní správě okupovaných území (COGAT).

Izrael omezuje dovoz některých kategorií zboží na PAÚ. Zakázány jsou některé chemické látky (hořlaviny, látky využitelné k výrobě výbušnin), některé druhy nožů, laserová zařízení, zbraně pro soukromé využití, zboží dvojího užití, a obecně jakékoli produkty, které Izrael pokládá za bezpečnostní riziko. Vyloučeny jsou rovněž dovozy ze zemí zakazujících dovoz z Izraele. V případě poptávky po dovozu potenciálně citlivého zboží (např. telekomunikační nebo radiokomunikační zařízení) je doporučeno předem konzultovat příslušné orgány PNS, které si vyžádají stanovisko COGAT.

K proclení dochází na jednom z následujících vstupů na celní území Izraele/Palestiny: přístavy Ashdod a Haifa, pozemní přechody Netsane a King Hussein Bridge a letiště Ben Gurion International. Na PAÚ se proclené zboží dostává před následující interní přechody: Al Jalameh Crossing, Taybeh, Betunia a Tarqumia, přičemž pro každý platí mírně odlišné procedury v závislosti na kategorii zboží i způsobu přepravy.

Dokumenty pro dovoz:

- 1 certificate of origin
- 1 packing list
- 1 commercial invoice
- 1 customs clearance
- 1 bill of lading/air way bill/truck way bill

Dovážet na PAÚ je oprávněna právnická nebo fyzická osoba na základě registrace (Foreign Trade Dealing Registration). Registraci vystavuje palestinské Ministerstvo národního hospodářství, které žádost postupuje ke schválení COGATu. Proces trvá 1 až 2 týdny.

Importní licence jsou vyžadovány pouze v případě importů zboží s preferenčním režimem (zejm. od cel osvobozené dovozy z EU, USA nebo Turecka) v rámci stanovených kvót, dovozy motorových vozidel a dalších specifických kategorií zboží. Specifické požadavky se vztahují na

dovozy potravin a léků, zemědělských produktů, motorových vozidel, chemických materiálů a zboží, na které jsou uplatňována množství omezení. Až na výjimky uplatňují Palestina a Izrael jednotný celní tarif. Na řadu produktů jsou aplikována vysoká cla s cílem ochrany místního (tj. izraelského) trhu. Dovozy zboží z Izraele na PAÚ jsou pokládány za vnitřní transfer v rámci jednoho celního území a nepodléhají proclení. Obecně musí importéři splnit administrativní náležitosti (unified invoice, delivery note) a pouze na některé kategorie zboží jsou uplatňovány specifické požadavky (potravin, léky, zemědělské produkty). Administrativně snadný a nenákladný režim importu z Izraele způsobuje, že většina produktů ze třetích zemí je na PAÚ reexportována z Izraele. Palestinský vývoz není orgány PNS nijak omezen a jeho podpora je jednou z priorit vlády. Osvědčení původu vydávají místně příslušné obchodní komory na základě rozhodnutí Ministerstva národního hospodářství. Mimo PAÚ licence vydává COGAT.

Palestinská ekonomika má slabou výrobní základnu a je silně závislá na dovozu většiny komodit, především z Izraele. Cílem PNS je diverzifikace importů, takže import ze třetích zemí neomezuje. V minulosti proběhly kampaně zaměřené na eliminaci produktů z izraelských osad na Západním břehu z palestinského trhu. V posledním období probíhá prozatím na dobrovolné bázi bojkot izraelského zboží ze strany některých obchodníků. Dopad tohoto úsilí je omezený. Podrobné informace jsou dostupné na webu Palestinian Trade Center.

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Nejobvyklejším způsobem působení na místním trhu je prostřednictvím zkušeného místního partnera nebo zprostředkovatele. Co se týče založení vlastní obchodní společnosti na PAÚ, právní úprava se na Západním břehu a v Pásmu Gazy liší. Obecně se doporučuje příslušné kroky realizovat ve spolupráci se zkušeným místním právníkem a účetním poradcem.

Zakládání podniků na Západním břehu se řídí jordánským „Companies Law“ (č. 12 z r. 1964), na území typu C (pod administrativní správou Izraele) kromě toho také vojenským nařízením (Military Order) č. 398 z r. 1970. Registrace společnosti v Pásmu Gazy se řídí „Shareholding Companies Law“ (č. 18/1929) a „Ordinary Companies Law“ (č. 19/1930). Registrovat lze na základě těchto zákonů „Ordinary Company“ (vyžaduje alespoň dva společníky, kteří ručí za případné dluhy společnosti) a veřejné nebo neveřejné akciové společnosti. Společný podnik musí mít jednu z forem společnosti podle společenstevního práva, sám o sobě není zvláštní entitou. Akciové společnosti registrované v Palestině jsou obchodovány na místní burze. Registrovat lze rovněž kancelář či pobočku zahraniční firmy. Registrace firem na PAÚ je v gesci Ministerstva národního hospodářství, které postupuje veškeré žádosti zahraničních investorů ke schválení COGAT. Cizinec musí nejprve získat od Ministerstva národního hospodářství pracovní povolení, zaregistrování obchodní společnosti je až dalším krokem. K tomu, aby firma mohla vyvíjet činnost v Pásmu Gazy i na Západním břehu, stačí registrace v jedné z těchto oblastí. Pokud je společnost registrovaná pouze na Západním břehu a žádný z jejích podílníků není rezidentem Gazy, musí při zakládání pobočky v Gaze postupovat jako v případě registrace nové společnosti.

Pro založení pobočky nebo kanceláře zahraniční firmy je třeba rovněž podat žádost o registraci u Ministerstva národního hospodářství, a to na základě vyplněného formuláře investiční žádosti a informací o mateřské firmě v zemi původu (ověřené kopie zakládací listiny a stanov, jména ředitelů společnosti) a osobách, které ji budou zastupovat v Palestině. Základní informace v angličtině ohledně dokumentů nezbytných k registraci společností včetně výše poplatků lze nalézt na webu Palestinian Investment Promotion Agency.

5.3 Marketing a komunikace

Požadavky na propagaci a marketing nejsou příliš vysoké, nicméně postupně se přibližují západním standardům. Místní firmy propagaci nejčastěji provádí poměrně jednoduchým způsobem, především přímo na prodejních místech. K dispozici je ale i propagace prostřednictvím billboardů, promotérů, internetu a propagačního zboží. Rozvíjí se rovněž propagace na sociálních sítích a další moderní technologie. V Palestině působí několik desítek místních reklamních agentur, až na výjimky uvádějí nabídku pouze v arabštině.

V Palestině působí několik televizních a rozhlasových stanic, které vysílají na celém území, od roku 2000 pak vzniklo mnoho místních soukromých televizí (a rozhlasových stanic), jež vysílají 24 hod. denně a zaměřují se na regionální zpravodajství. Propagace výrobků a služeb se v těchto stanicích je zcela běžná, není finančně náročná, a hodí se zejména pro propagaci lokálně působících firem. Pro český subjekt je nejlepší využít znalostí místního partnera. Jak běžně sledované vysílání, tak i nejčtenější psaná média (tištěná i online) jsou až na výjimky v arabštině, stejně tak i případná reklama by měla být v arabštině.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Palestina není členem WTO ani není signatářem žádných mezinárodních instrumentů v oblasti ochrany duševního vlastnictví. Zastaralá legislativa v oblasti ochrany duševního vlastnictví na PAÚ zaostává za mezinárodními standardy. V minulosti byly zaznamenány případy porušení autorských práv a nerespektování ochrany duševního vlastnictví. Na Západním břehu se řídí jordánskými zákony o ochranných

známkách (č. 33 z r. 1952) a patentech (č. 22 z r. 1953), v Gaze je dosud uplatňovány britské mandátní zákony o vynálezech (č. 64 z r. 1925) a ochranných známkách (č. 38 z r. 1938). Obchodní známky a patenty registruje Generální správa duševního vlastnictví na Ministerstvu národní ekonomiky. Délka ochrany patentů je čtyři roky, lze ji až třikrát prodloužit, pokaždé znovu o čtyři roky. Na Západním břehu i v Gaze je v platnosti zákon o copyrightu z období britského mandátu (č. 15 z r. 1924).

Pod tlakem mezinárodního společenství je už delší dobu připravováno schválení nové legislativy, která by zastaralé zákony alespoň zčásti nahradila. V plánu je vytvoření nového zákona o průmyslovém vlastnictví a registru, který by měl zahrnovat dvacítku licencovaných institucí, zaměřených na registraci práv duševního vlastnictví.

5.5 Trh veřejných zakázek

Veřejné tendry vyhlašované úřady PNS se řídí zákonem č. 8 z roku 2014 o veřejných zakázkách a podrobnými předpisy pro zadávání veřejných zakázek vydanými vládními rozhodnutími č. 5 z roku 2014. Zákon zřizuje High Council for Public Procurement Policies, která je hlavní autoritou pro veřejné zakázky a provozuje jednotný informační portál. Právo vyhlašovat tendry mají zejména ministerstvo financí (General Supply Department) a Ministerstvo veřejných prací a bytové výstavby (Central Tendering Department), menší tendry jsou oprávněny vyhlašovat přímo i další orgány státní správy. Ty mohou stanovit podmínky pro konkrétní tendr, včetně případných omezení a podmínek, za nichž se zájemci mohou tendru zúčastnit. Tendry jsou až na výjimky povinně publikovány na jednotném informačním portálu, zpravidla v arabštině, kromě toho Ministerstvo veřejných prací a výstavby eviduje seznamy společností podle sektorů, kterým vyhlášení tendru rozesílá přímo. Součástí publikované informace je obecný popis tendru (kdo ho vyhlašuje, do kdy je třeba podat přihlášky, kdo se může do tendru přihlásit), a informace, za jakých podmínek je možné si od zadavatele vyžádat kompletní zadání tendru. Přihláška do tendru obvykle vyžaduje zaplacení nevratného poplatku odvozeného od předpokládané celkové ceny. V případě stavebních kontraktů bývá vyžadováno členství v Palestinské unii kontraktorů. Za určitých podmínek (tj. v případě, že je zakázka velmi komplexní, nelze ji provést bez využití zdrojů, které jsou v Palestině nedostupné, a nebo se nepodařilo najít místního kontraktora) může PNS vyhlásit mezinárodní tendr. V takovém případě musí být tendr publikován kromě arabštiny i v angličtině, a v angličtině lze rovněž předložit nabídku (tj. dokumenty v dalších jazycích musí být dodány v ověřeném překladu do angličtiny).

Systém podmínek tendrů vyhlašovaných dalšími subjekty mimo PNS (tj. místními subjekty nebo mezinárodními organizacemi) je velmi nejednotný. Veřejné tendry na projekty financované nebo kofinancované zahraničními donory jsou často omezeny jen na státní příslušníky donorské země, popř. na Palestince, nebo se řídí pravidly multilaterálních donorů, především Světové banky a jednotlivých specializovaných agentur OSN (viz příslušné webové stránky donorů).

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

Platební podmínky odpovídají mezinárodním obchodním standardům a jsou podobné jako v Izraeli. Banky na PAÚ dosahují mezinárodní úrovně a poskytují kvalitní služby. V případě zahraničních subjektů, dovážejících zboží na PAÚ, proběhne první platba prostřednictvím akreditivu, další část je možno platit jak v hotovosti, tak i bankovními převody. V obchodním styku je nutno počítat s delšími lhůtami pro realizaci bankovních převodů. V případě malých a středních podniků, které tvoří naprostou většinu palestinských podniků, je pro zahraniční subjekt velmi obtížné zajistit si dostatek relevantních informací o bonitě partnera.

Na území PAÚ existují tři úrovně soudů - magistrátní, okresní a odvolací. Řešení obchodních sporů spadá v obecné rovině do gesce soudů okresních nebo odvolacích. Kromě soudního řešení sporů se nabízí i arbitráž, která je často využita před projednáváním sporů u soudu. S ohledem na nejednotnost legislativy na Západním břehu (vliv archaického osmanského a jordánského civilního práva doplněného právem mandátním a izraelským) a v pásmu Gazy (mandátní a egyptské zvykového práva doplněného právem izraelským) je nezbytností využít místního právníka. Pod tlakem donorů PNS připravuje přijetí nových harmonizovaných zákonů platných na celém území pod její jurisdikci.

V některých případech je třeba počítat i s izraelským faktorem - např. spor o uvolnění nebo zadržení nákladu v izraelském přístavu rozhoduje místně příslušný izraelský soud.

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Občané ČR mohou cestovat na PAÚ za stejných podmínek jako do Státu Izrael, tzn. maximálně do 3 měsíců bez víz či jiných povolení. Je třeba mít pas se strojově čitelnými údaji platný alespoň šest měsíců v den předpokládaného opuštění Izraele. Izrael místo vstupního razítka vydává kartičky, které obsahují základní údaje a dobu pobytu. Kartičku je třeba uschovat a prokázat se jí spolu s pasem při překračování izraelských kontrolních stanišť mezi Izraelem a Západním břehem. Přesun mezi Izraelem a Západním břehem není považován za přechod hranic; přechody do Gazy jsou považovány za mezinárodní, pro vstup je nutně předem získat izraelské povolení a povolení *de facto* úřadů v Gaze

(které kontroluje Hamás). Při cestách na PAÚ je třeba počítat s vojenskými bezpečnostními kontrolami a uzávěrami, je třeba mít cestovní doklady neustále při sobě. Nelze vyloučit, že izraelské orgány na kontrolních stanovištích nepovolí z bezpečnostních důvodů další cestu.

Podmínky pro cesty na PAÚ jsou velmi proměnlivé. Na místě je doporučena obezřetnost. Žádoucí je využívat místních kontaktů, například obchodních partnerů nebo lokálních cestovních kanceláří či přímo SÚ Ramalláh. V každém případě je třeba, pokud to situace vyžaduje, respektovat doporučení či nařízení izraelských a/nebo palestinských bezpečnostních složek. SÚ Ramalláh z bezpečnostních důvodů v současné době nedoporučuje cesty do Gazy. Před cestou na PAÚ doporučuje SÚ Ramalláh ověřit aktuální doporučení pro cesty na webu MZV. Po dobu pobytu dále doporučuje zaregistrovat se v databázi cestovatelů DROZD.

Z telavivského letiště Ben Gurion International se na Západní břeh nedá dostat přímo. V případě cesty veřejnou dopravou je třeba se nejprve dopravit do Jeruzaléma a odtud pokračovat buď lokálním autobusem, nebo taxi k příslušnému check-pointu. Alternativně se lze na dopravě domluvit s místním obchodním partnerem, který bude pravděpodobně schopen zajistit vyzvednutí na letišti, nebo na PAÚ přijet z jordánské strany (do Ammánu a po zemi přes hraniční přechod Allenby/King Hussein Bridge). V některých autopůjčovnách ve východním Jeruzalémě si lze pronajmout auto, kterým lze cestovat jak v Izraeli, tak i na Západním břehu, není třeba mít mezinárodní řidičský průkaz. Vozidla z izraelských půjčoven mají obvykle pojištění pouze na území typu C, nelze je proto využít pro cesty do palestinských měst, která jsou obvykle územím typu A, případně B. V centru palestinských městech je možné se pohybovat na kratší vzdálenosti pěšky, na delší vzdálenosti lze využít taxi, pro meziměstské cesty fungují také sdílená taxi (service taxi). Ve většině palestinských měst lze najít několik vhodných hotelů, které lze rezervovat přes internet. V podnicích zaměřených na mezinárodní klientelu lze bez potíží platit kartou, v menších místních obchodech to nemusí být pravidlem, a v některých oblastech může být problém i ve městě najít bankomat, je proto lepší vybavit se také hotovostí.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Zaměstnávání se obecně řídí zákonem práce č. 7 z roku 2000. Zaměstnat cizince, tedy i občana ČR, je možné pouze v případě získání pracovního povolení, o něž musí zaměstnavatel požádat Ministerstvo práce. O povolení ke vstupu a pobytu nicméně rozhoduje Izrael a získání povolení k dlouhodobému pobytu není jednoduchou záležitostí. Pro pracovní pobyty navíc neplatí bezvízový režim. Cestující vybavení turistickým vízem navíc musí po třech měsících pobytu teritorium opustit, přičemž pohyb přes „hranice“ mezi Izraelem a PAÚ se nepovažuje za opuštění země (mimo přechod do Gazy). Důsledkem nedodržování režimu vstupu a pobytu na území Izraele, resp. PAÚ může být nevpustění do Izraele, případně může dojít ze strany izraelských orgánů k omezení pohybu pouze na Západní břeh (Judea and Samaria only) a zákazu vstupu na území Izraele.

Povinné zdravotní pojištění v Palestině neexistuje, a mnoho lidí ho tak nemá, je však možné se pojistit komerčně. Zákon práce stanovuje pouze zákonnou povinnost zaměstnavatele přihlásit zaměstnance ke zdravotnímu pojištění pro případ pracovního úrazu. V případě onemocnění či úrazu doporučujeme, pokud je to možné, nechat se ošetřit v izraelských nemocnicích. Na PAÚ není úroveň místní zdravotnické péče ve všech lokalitách stejná, popř. není dostupná vůbec. Vzhledem k tomu, že je zdravotní péče v Izraeli poměrně nákladná (jeden den pobytu v nemocnici při náhlém onemocnění stojí až 1000 USD), doporučujeme, aby se čeští občané před cestou do Izraele pojistili u některé české či mezinárodní pojišťovny.

Minimální mzdu zákon stanovuje na 1950 ILS měsíčně čistého. Povinné sociální pojištění pro tuto chvíli neexistuje, jednotlivci si mohou spořit soukromě. Návrh zákona o sociálním pojištění vznikl před třemi lety, byl však veřejností odmítnut (především proto, že předpokládal příliš vysoké odvody vzhledem k výdělku, zejména v soukromém sektoru), a nikdy nevstoupil v platnost. Po zkušenosti z loňského roku, kdy se mnoho lidí kvůli pandemii COVID-19 ocitlo zcela bez příjmů, nyní Ministerstvo práce navrhuje zákon v součinnosti s odbory a zaměstnavateli přepracovat a uvést v platnost.

5.9 Veletrhy a akce

S ohledem na velikost a fragmentaci místního trhu neprobíhají na PAÚ velké mezinárodní veletrhy a obchodní výstavy se zahraniční účastí. Příležitostně probíhají prezentační akce jednotlivých domácích nebo zahraničních podnikatelů. Prezentační akce pořádají rovněž obchodní komory. Palestiniští obchodníci (importéři) se účastní významných regionálních (SAE, Egypt, Jordánsko) a zahraničních veletrhů.

6 Kontakty

Podkapitoly:

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Styčný úřad ČR v Ramalláhu/ Representative Office of the Czech Republic
Beit Asia (3rd floor), Al Irsal Street
Al-Bireh, Ramallah, West Bank
Palestine
Tel.: +970-2-296 55 95
Fax: +970-2-296 55 96
Email: ramallah@embassy.mzv.cz
Web: www.mzv.cz/ramallah
Teritoriální působnost: Palestinská autonomní území (PAÚ)

Honorární konzulát ČR v Betlémě
Honorární konzul: Dr. Samir Hazbun
Antonian Society Street
Bethlehem, Palestine
Tel: +970-2-274 33 43
e-mail: bethlehem@honorary.mzv.cz

Český dům Jeruzalém
11 Hebron Rd
9108402 Jerusalem
Israel

V Českém domě působí:

- 1 České centrum Jeruzalém
Tel.: +972-2-548 2990
Email: jerusalem@czech.cz
Kontaktní osoba: Robert Mikoláš - ředitel
- 1 Czech Trade
Tel.: +972-2-649 3180
Email: jerusalem@czechtrade.cz
Kontaktní osoba: Jiří Mašata - vedoucí kanceláře

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

Důležitá telefonní čísla:

- 1 Policie: 100
- 1 Záchranka: 101
- 1 Civilní ochrana (hasiči): 102
- 1 Poruchy: 166
- 1 Info o telefonních číslech: 144

- 1 Info pro účastníky telefonní sítě: 199

Pozn.: Uvedená čísla jsou totožná s telefonními čísly v Izraeli, osoba v nouzi se na palestinská čísla dovolá pouze z pevných linek palestinské sítě Paltel nebo palestinského mobilního operátora Jawwal (popř. roamingem z izraelského Orange na Jawwal).

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

Orgány Palestinské národní správy (PNS):

- 1 Kancelář prezidenta: president.ps
- 1 Kancelář premiéra: palestinecabinet.gov.ps
- 1 Palestinská národní rada: palestinepnc.org
- 1 Ministerstvo zahraničních věcí: mofa.pna.ps
- 1 Ministerstvo financí: pmof.ps
- 1 Ministerstvo informací: minfo.ps
- 1 Ministerstvo národního hospodářství: mne.gov.ps
- 1 Ministerstvo práce: mol.pna.ps
- 1 Ministerstvo školství: moehe.gov.ps
- 1 Ministerstvo vyššího vzdělávání a vědeckého výzkumu: mohe.pna.ps
- 1 Ministerstvo zdravotnictví: moh.ps
- 1 Ministerstvo kultury: moc.pna.ps
- 1 Palestinská monetární správa: pma.ps
- 1 Palestinian Water Authority: pwa.ps
- 1 Palestine Energy and Natural Resources Authority: penra.gov.ps
- 1 Palestinský statistický úřad: pcbs.gov.ps
- 1 Palestinian investment promotion agency: pipa.ps

Průmyslové komory, podnikatelské asociace a poradenské firmy:

- 1 Palestinian Trade Center: paltrade.org
- 1 Federation of Palestinian Chambers of Commerce, Industry and Agriculture: pal-chambers.org
- 1 Palestinian Development and Investment Company (PADICO): padico.com
- 1 Palestinian Economic Council for Development and reconstruction (PECDAR): pecdar.ps
- 1 Palestinian Business Association: pba.ps
- 1 Palestinian Federation of Industries: pfi.ps
- 1 Palestinian Businesswomen's Association: asala-pal.org

Hlavní mezinárodní organizace působící v Palestině:

- 1 IMF (Int. Monetary Fund): imf.org
- 1 UNDP (UN Development Programme): undp.org
- 1 UNICEF (Dětský fond OSN): unicef.org
- 1 UNRWA (UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East): unrwa.org
- 1 UNSCO (UN Special Coord. in the Occupied Territories): unesco.unmissions.org
- 1 World Bank: worldbank.org
- 1 WHO (World Health Organization): who.int
- 1 ICRC (Int. Committee of the Red Cross): icrc.org

Informační zdroje:

- 1 Palestinian News Agency Wafa: english.wafa.ps
- 1 Palestine Economy Portal: palestineeconomy.ps/en
- 1 Palestine News Network: english.pnn.ps
- 1 MAS (Economic Policy Research Institute): mas.ps
- 1 Turistický portál: travelpalestine.ps

Hlavní média (v arabštině)

- 1 Palestine TV: pbc.ps
- 1 Al-Ayyam: al-ayyam.ps
- 1 Al-Hayyat Al-Jadeedah: alhaya.ps
- 1 Al-Quds: alquds.com

¹ Ma'an News Agency: maanews.net